

פסק דין
(הכרעת דין וגזר דין)

על פי הנטען בכתב הקובלנה, בדצמבר 2010 התקיימה בחינה פסיכומטרית על ידי המרכז הארצי לבחינות ולהערכה (להלן: "המרכז הארצי"). הנקבלת, תלמידת שנה ג' בחוג לביולוגיה בפקולטה למדעי החיים, התחזתה לאחותה באמצעות תעודת זהות מזויפת וביצעה את הבחינה עבורה על מנת לסייע לה לקבל ציון גבוה יותר. במעשה זה, נטען בכתב הקובלנה, עברה הנקבלת עבירה של התנהגות שאינה הולמת את כבוד האוניברסיטה ומעמד של תלמיד, עבירות לפי סעיף 29.10 לתקנון המשמעת – סטודנטים (תשס"ח).

ביום 27 בנובמבר 2011 נתתי החלטה בעניינה של הנקבלת, לאחר שבמהלך דיון ההקראה הראשון (שהתקיים ב-13.7.11) התבקשתי למחוק את כתב הקובלנה כנגדה מחוסר סמכות. בהחלטה זו דחיתי את הבקשה והסברתי ש"סעיף 29.10 עשוי לחול על המקרה שבפניי, אם אכן נכונות העובדות בכתב הקובלנה. אין המדובר במעשים שאין להם קשר לאוניברסיטת תל-אביב ואין המדובר בניסיון בלתי ראוי של האוניברסיטה להתערב או להטיל מרות על אירועים שאירעו בחייה הפרטיים של הנקבלת" (עמ' 3 להחלטה).

במהלך דיון ההקראה השני, שהתקיים ב-14 בדצמבר 2011 חזר בא כוחה של הנקבלת על טענתו שלבית דין זה אין סמכות לדון בעניינה של הנקבלת מאחר וס' 29.10 לתקנון המשמעת אינו אמור לחול על מקרים כגון זה. עם זאת, הודה עורך דינה של הנקבלת בעובדות, תוך שהוא שומר על זכותו להעלות את טענת חוסר הסמכות בהליכי הערעור. לאור זאת, החלטתי להרשיע את הנקבלת בעובדות המופיעות בכתב הקובלנה ובעבירה לפי סעיף 29.10 לתקנון המשמעת.

דיון טיעונים לעונש נערך ב-11 בינואר 2012. הקובל ביקש שנטיל על הנקבלת עונש של שלוש שנות הרחקה בפועל. לדבריו, רף הענישה במקרים מסוג זה, בהם מעורב זיוף מסמכים או התחזות, הוא גבוה ונע בין שנתיים לחמש שנים.

בא כוחה של הנקבלת ביקש שנקל בעונשה. זאת, לפי שהיא ביצעה את העבירה שלא לתועלתה שלה כי אם לטובתה של אחותה. לדבריו, ביקשה הנקבלת להיחלף לעזרתה של אחותה, שנקלעה למצוקה קשה בעקבות גירושיה הטריים וניסיונה לחזור למעגל בעבודה ולחיים רגילים. בנוסף, מאחר ומדובר בעבירה "קלה" יחסית – התנהגות שאינה הולמת תלמיד

– אין להטיל עונש כבד מדי. בא כוחה של הנקבלת הציע את התזה לפיה העבירה החמורה ביותר בתקנון המשמעת הינה עבירת התרמית ועל כן אין להטיל עונש חמור כשל עבירת התרמית על עבירות קלות ממנה, כגון עבירה לפי ס' 29.10. כמו כן, מעשה העבירה של הנקבלת לא כוון כנגד אוניברסיטת תל-אביב (כי אם כנגד המרכז הארצי לבחינות ולהערכה) וגם לעובדה זו יש ליתן משמעות ולהקל בעונשה של הנקבלת.

במהלך הדיון התגלעה מחלוקת בין הצדדים בדבר רף הענישה אותו יש לאמץ במקרים של עבירה לפי סע' 29.10. הקובל טען שיש לאמץ רף ענישה גמיש, המתחשב בעובדות המקרה הספציפיות וכי במקרה שלפנינו יש לאמץ רף ענישה מחמיר מאחר והעבירה אותה עברה הנקבלת דומה במהותה לעבירת התרמית. בא כוחה של הנקבלת, לעומתו, טען כי עבירה לפי סעיף זה הינה עבירה קלה במהותה, ובוודאי קלה מעבירת התרמית שהיא העבירה החמורה ביותר, ועל כן יש לאמץ לגביה רף ענישה מקל, בוודאי קל יותר מהרף של שנתיים שהוא הרף בעבירות התרמית.

אני סבור כי במחלוקת זו, הצדק הוא עם הקובל. סעיף 29.10 הוא "סעיף סל" במסגרתו יכולות להיתפס עבירות רבות, חמורות וקלות גם יחד. תלמיד המנבל פיו ותלמיד המבצע עבירה של זיוף בבחינה חיצונית (או זיוף דוחות במוסד אחר) יכולים שניהם גם יחד להיות מורשעים בעבירה לפי סע' 29.10 וברור שהעונש החל עליהם יהיה שונה בתכלית. לשם קביעת רף הענישה במקרים השונים החוסים תחת סעיף זה אין צורך בקיום יסודות עבירה אחרת בתקנות המשמעת, אולם יש להתחשב בחומרה השונה של הנסיבות במסגרתן נעברה העבירה של "התנהגות שאינה הולמת". כלומר, למרות שמה "התמים" – התנהגות שאינה הולמת – אין לומר שעבירה זו היא "קלה" במהותה; היא יכולה להיות קלה ויכולה להיות חמורה. אכן, כפי שקובע פרופ' לדרמן, אב בית הדין לערעורים בפרשת ע/3/2008, "עבירת התנהגות שאינה הולמת מעמדו של תלמיד חובקת מדרג פנימי של פגמי התנהגות הראויים לענישה משמעתית. ניכר גם בעליל הקשר בין כשלי התנהגות אלה לסולם ערכים חברתי ומוסרי" (שם, בעמ' 10).

במקרה שבפניי, נסיבות ביצוע העבירה הן חמורות. ההתנהגות "שאינה הולמת" שאותה ביצעה הנקבלת אינה ניבול פה, התפרעות או פגיעה קלה ברכוש (כפי שלעיתים מדובר); הנקבלת התחזתה לאחותה בבחינה הפסיכומטרית על מנת להשיג עבורה "תעודת כניסה" למוסד אקדמי, שאינה מגיעה לה, תוך שהיא מזייפת תעודת זהות. כפי שכבר ציינתי בהחלטה אותה נתתי בתגובה לטענת חוסר הסמכות שהועלתה: "אם נכוונות העובדות בכתב הקובלנה, הרי שהמעשה אותו ביצעה הנקבלת פוגע באופן אנוש בערכי יסוד אקדמיים של טוהר הבחינות, יושרה והגינות לימודית. אין המדובר בעבירה "כללית" כגון שוד או אלימות, אלא במעשה שיש

בו פגיעה ישירה בערכים אקדמיים". ולמרות שצודק הסניגור בכך שהעבירה לא נעברה ישירות כנגד האוניברסיטה, כבר קבעתי ש"אין המדובר בעבירה שאין לה קשר לאוניברסיטת תל-אביב... הנקבלת התחזתה ורימתה בבחינה הנערכת על ידי גוף שיוסד על ידי אוניברסיטת תל-אביב ושהאוניברסיטה היא עדיין חברה פעילה בו; הבחינה בה בוצעה ההתחזות, כביכול, משמשת את האוניברסיטה ככלי המיון המרכזי והחשוב ביותר לקבלת וסינון מועמדים ועל כן תוצאותיה מעניינות את האוניברסיטה וחשובות לה לאין ערוך".

לפיכך, פסקי הדין אותם הביא בא כוחה של הנקבלת לתמוך בבקשתה לרף ענישה נמוך אינם רלוונטיים לענייננו. פסקי הדין המקלים עוסקים בעבירות של התבטאויות גזעניות כלפי שומר (ד/1/2006), קללות כנגד שומר (ד/2/2006), התנהגות גסה כלפי סטודנט (ד/15/2008), פגיעה ברכוש (ד/16א/2008), והעלבת מרצה (ד/19/2009). לעומת זאת, במקרים בהם היה מדובר בזיוף מסמכים או התחזות, רף הענישה היה גבוה. כך, למשל, במקרה בו הנקבל שלח אדם אחר להתחזות עבורו בבחינת אמ"ר, נגזרו על הנקבל עשר (10) שנות הרחקה (ד/2/2007). ובמקרה בו זייף הנקבל אישור בדבר מיקומו בכיתה לשם קבלה ללימודים, נגזרו על הנקבל שבע שנות הרחקה, שהופחתו בערעור לארבע (ד/31/2005 ו-ע/5/2005). במקרה אחר, בו הנקבלת זייפה פתק מהמזכירות כדי לגשת לבחינה נגזר על התלמידה עונש של מניעת אישורים בלבד, אולם זאת לאור נסיבות אישיות יוצאות דופן וחריגות במיוחד. באותו עניין הבהיר פרופ' חנס, הממונה על המשמעת, כי הנקבלת מטופלת בשל הפרעות אישיות ונוטלת תרופות פסיכיאטריות אשר השפיעו על שיקול דעתה. כמו כן צוינו באותו עניין נסיבות אישיות חמורות נוספות שהובילו לעונש הקל (ד/23/2011). במקרה בו מסר הנקבל דוחות מזוייפים במסגרת התנדבותו בפרוייקט פר"ח, נגזרו עליו שנה וחצי הרחקה, שהופחתו לשנה בערעור (ע/3/2008). כפי שהבהיר הקובל, יש להבחין בין המקרים שכן זיוף דוחות פר"ח אינם מעשה שנעשה כנגד האוניברסיטה באופן ישיר.

המעשה אותו ביצעה הנקבלת הוא חמור ביותר והוא מהווה "ליקוי מאורות מוסרי" (בלשונו של פרופ' לדרמן, אב בית הדין לערעורים בפרשת ע/3/2008). אין הוא עבירה קלה כלל ועיקר. לפיכך, רף הענישה חייב להיות גבוה באופן ניכר מזה הקבוע בעבירות כגון העלבה, אלימות קלה, גסות או זלזול ברכוש. עם זאת, קיימות נסיבות מקלות אשר מצדיקות שהדין לא ימוצה עם הנקבלת עד תומו. הנקבלת לא ביצעה את העבירה לטובתה שלה, כי אם לטובת אחותה. זו, כאמור, הייתה במצוקה קשה ואחותה חשה חובה – שמקורה, אין ספק, בטעות מוסרית חמורה – לסייע לה על ידי התחזות בבחינה. בנוסף, העבירה לא בוצעה באופן ישיר כנגד האוניברסיטה, אלא כנגד המרכז למרשם (אם כי, כבר הבהרתי, למרכז למרשם זיקה ברורה לאוניברסיטה והאוניברסיטה עלולה הייתה להיפגע באופן ישיר כתוצאה ממעשה התרמית). כמו

כן הנקבלת הביעה חרטה כנה ומלאה ודומה שהיא מתייסרת בגין עבירה זו תקופה ארוכה מאז ביצוע העבירה. יש לקחת בחשבון גם את משך ההליכים הארוך (למעלה משנה), כמו גם את קיומה של חקירה משטרתית המתנהלת במקביל כנגדה, שמובילים לכך שהנקבלת מקבלת את עונשה כבר מזה זמן מה. לפיכך, החלטתי להקל במעט על עונשה של הנקבלת בכך שהיא תורחק לשנתיים בפועל, כאשר סמסטר ההרחקה האחרון ניתן להמרה בעבודות שירות לתועלת הציבור שירוצו במקביל לפרק ההרחקה בפועל.

לפיכך אני גוזר את עונשה של התלמידה כדלקמן:

- א. הרחקה בפועל לשנתיים החל מסמסטר ב' תשע"ב (ב' תשע"ב, א' ו-ב' תשע"ג ו-א' תשע"ד). את סמסטר ההרחקה הרביעי (א' תשע"ד) תוכל הנקבלת להמיר ב-40 שעות עבודות שירות לתועלת הציבור שיבוצעו במקביל לתקופת ההרחקה בפועל. ביצוע עבודות השירות יתואם אל מול דקנאט הסטודנטים והשלמתן תהווה תנאי לחזרת התלמידה ללימודים.
- ב. הרחקה על תנאי לשנה לתקופה של שנתיים מיום חזרתו ללימודים, על כל עבירה נוספת על סעיף 29.10 לתקנון המשמעת.

ניתן היום, _____, בהיעדר הצדדים.

יפורסם ללא שם התלמידה.

ד"ר ישי בלנק

הממונה על המשמעת